

Kauguru pagasta bezmaksas
bibliotēkas biedrība
(1896. – 1938.)

MŪRMUIŽAS BIBLIOTĒKAS-INFORMĀCIJAS CENTRA VADĪTĀJA GUNDEGA LAPIŅA

2020

Biedrību, tai skaitā, bibliotēku biedrību, rašanās laikmeta vēsturiskais fons Latvijā

- ▶ 19. gadsimtā strauji attīstījās rūpniecība un dzelzceļu būve, pieauga pilsētu iedzīvotāju skaits. Dzimtbūšanas atcelšana, saimnieciskās un kultūras dzīves aktivizēšanās, tas viss veicināja latviešu pašapziņas pieaugumu. Zemnieki beidzot varēja iegūt zemi savā īpašumā.
- ▶ 19. gs. vidū sākās latviešu nacionālā atmoda. Arvien aktuālāks kļuva arī jautājums par latviešu tautas politiskajām tiesībām, kas atrisinājās tikai nākamajā gadsimtā.
- ▶ 19. gs. nozīmīgākais idejiskais strāvojums Eiropā - nacionālisms. Arī Vidzemē 50. - 80. gadi ir nacionālo kustību laiks, identitātes meklējumi. Laikā, kad dzimtbūšana vairs nebija, nācās meklēt jaunu sociālo modeli.
- ▶ Nacionālisma ideoloģijas pirmsākumi saistāmi ar jaunlatviešu kustību 19. gs. 60. gados. Kustības izteiktākā iezīme – nacionālo biedrību dibināšana. Tāpat kā Eiropā, tām maskulīns raksturs (biedrībās darbojās tikai vīrieši). Biedrības kļuva par publiskā laika izpausmes telpu, ar vienojošo faktoru – pašapliecinājumu etnogrūpai – esmu latvietis!
- ▶ Ja vēl 1879. gadā Latvijā pastāvēja tikai 12 oficiāli reģistrētas biedrības, tad 1887. gadā Vidzemes latviešu daļas lauku apvidos vien bija jau 231 biedrība. Lielāko daļu veidoja savstarpējās ugunsapdrošināšanas biedrības (65%), atlikušos 35% sastādīja galvenokārt lauksaimniecības, dziedāšanas un lasīšanas biedrības. Arī Kauguros (1881.) un Mūrmuižā (1884.) pirmās tika nodibinātas ugunsapdrošināšanas biedrības.
- ▶ Kauguru bezmaksas bibliotēkas biedrības darbības sākumi meklējami 1896. gadā, lai gan oficiālā dibināšanas sapulce notika 1897.gadā (finanšu pārskats jau uzrāda 72 rbļ 63 kap. atlikumu no iepriekšējā gada).¹

Kā pamatu pamats bibliotēkas biedrībai un visām citām sabiedriskajām aktivitātēm Kauguru pagastā, jāmin dziedāšanas biedrība. 1869. gada vasarā barons Gustavs Krīdeners savas muižas pagalmā sarīkoja pagasta jauno gruntnieku svētkus, kuros piedalījās visi Kauguru saimnieki, apkārtnes skolotāji, skolnieki. Kopējā mielasta laikā uz balsīm tika nodziedātas dažas tautas dziesmas. **Labais skanējums deva ierosmi dziedāšanas biedrības dibināšanai. 1872. gadā** vēlākā atmodas laika sabiedrisks darbinieks **Kārlis Vītols dabūja atļauju dibināt dziedāšanas biedrību, kuras statūtos ierakstīts arī par teātra pulciņa organizēšanu. Tajā pat 1872. gadā dziedāšanas biedrība „Dziesmu rota” – Valmieras Latviešu biedrības priekštece - sāka darbu.** Kārlis Vītols² mita Kauguru pagasta Druļos. Pateicoties viņam, „Dziesmu rota” pirmo paspārni rada Kauguru muižas pārvaldnieka mājā. Pirmais Valmieras dziedāšanas biedrības priekšnieks bija Mūrmuižas melderis Eliass. “Dziesmu rotas” galvenie darbības virzieni – dziedāšana un teātris. Pēc tam, kad Rīgā uzvests “Žūpu Bērtulis”, arī valmierieši Valmieras pagastnamā 1871.g. 24. oktobrī uzveda lugu “Pašaudzināts”. **legūtie naudas līdzekļi tika izlietoti par labu bibliotēkas “iegādāšanai”.** Teātra izrādēs piedalījās arī kaugurietis Kārlis Vītols.

Kauguru bezmaksas bibliotēkas biedrības dibināšana un darbības sākuma laiks

(kopsavilkums no *Sabiedriski – kulturālās dzīves Kauguru pagastā 1896. – 1938. darbības pārskata*)

¹ Kauguru pagasta kultūras dzīves apraksts (rakstāmmašīnas raksta formā). Glabājas Mūrmuižas bibliotēkā-informācijas centrā. Autors nezināms, 1919.gadā bijis armijā iesaucamā vecumā, jo tekstā parādās, ka 1919. g. pavasarī tiek iesaukts karā.

² **Kārlis Vītols** (15.02.1843–1923) Pirmās atmodas darbinieks, zemnieku tiesību aizstāvis, Kauguru pagasta vecākais. Viens no Valmieras latviešu biedrības dibinātājiem. Kārļa Vītola cīņu pret vācu baroniem, savas tautas aizstāvību un pašapziņas modināšanu gandrīz 100 romāna “Rīga” lappusēs attēlojis Augusts Deglavs. Par K. Vītoli lasāms Ingridas Zīriņas publikācijā Beverīnas vēstis. 2013.g. decembris, Nr. 7 (13). 7.lpp. un “Liesma” 2013.g. 30.oktobris, pielikumā “Valmierietis”, 6. un 8. lpp. <https://www.historia.lv/personas/vitols-karlis?gf=69>

- ▶ 1896. gada 3. oktobrī pagasta valde rīko pagasta nama zālē “*viesīgu vakaru ar dančošanu*”. Domājams, ka minētais pasākums sarīkots līdzekļu vākšanai jaundibināmās Bezmaksas bibliotēkas biedrības izdevumu vajadzībām. Bibliotēkas biedrības dibināšanas iniciators ir bijis Hermanis Enzeliņš³.
- ▶ Spriežot pēc Kauguru pagasta valdes sēžu protokoliem, doma par vajadzību dibināt bibliotēkas biedrību ir bijusi aktuāla vairākus gadus pirms oficiālā dibināšanas fakta. **1897.** gada 9. janvārī pagasta vecākais līcis priekšā “*izmaksāt 20 rbļ. priekš bezmaksas bibliotēkas dibināšanas no 1894. gadā rīkota bazāra*”. 6. februāra protokolā fiksēts: “*Pagasta vecākā priekšā likšana par atļaujas došanu no vietnieku pulka puses izrīkot pagasta mājā bibliotēkas padomei par labu bibliotēkai kādus izrīkojumus, un bibliotēkas skapa un grāmatu ievietošanu pagasta mājas telpās. Vietnieku pulks nolēma: Atļaut bibliotēkas padomei pagasta mājā ievietot bibliotēkas skapus un izrīkot izrīkojumus priekš bibliotēkas paplašināšanas.*” (pēc Kauguru pagasta valdes sēžu protokoliem 1867.g. – 1913. g.)
- ▶ 29. janvārī 1897. gadā tika sasaukta “*I gadskārtējā, vispārīgā*” Bezmaksas bibliotēkas biedru sapulce, kura uzskatāma arī par dibinātāju sapulci. Dienas kārtība: statūtu nolasīšana, biedru saraksta nolasīšana, ieņēmumu – izdevumu caurskatīšana, padomes locekļu, bibliotekāra, revidenta vēlēšanas. Dibinātāju grupa - 49 cilvēki, lielākoties Kauguru saimnieki. Biedrības pārzinis H. Enzeliņš. Padomes locekļiem tika uzdots iegādāt grāmatas. Tad pat nolēma sarīkot 1897. gada 23. februārī biedrības atklāšanas svētkus, kuru norisei vajadzēja dabūt atļauju no apriņķa priekšnieka Ignatjeva. Atklāšanas svētku programmā bija paredzēts “*svētku akts un viesīgs vakars ar deju*”. Tā 1897. gada 23. februārī tika oficiāli nodibināta Kauguru bezmaksas bibliotēka. Svētkos ar dziesmām piedalījās Valmieras biedrības dziedātāju koris.
- ▶ Līdzekļus grāmatu iegādei ieguva organizējot dažādus sarīkojumus.
- ▶ 1897. gada 20. martā galdniekam Bergmanim M. tika izmaksāti 19 rbļ. par grāmatu skapja gatavošanu. Skapja gatavošanai ziedoti 64 rbļ. naudas un 16 dēļi. Iepērk grāmatas.
- ▶ 1897. gada 8. jūnijā sarīko Zaļumu svētkus Ķīša vērī (Sapas dzirnavu tuvumā), spēlē Roedera kapela.
- ▶ 1897. gada 7. septembrī “*jautājumu izskaidrošanas vakars*”, kurā piedalās cand.phil. J. Endzeliņš⁴, ķīmijas students Priedītis. Ar priekšlasījumu “*Zinātnes sakari ar dzīvi*” Jānis Asars⁵. Ieejas maksa 7

³ **Enzeliņš Hermanis** (1867.2.IX Kauguru pag. Mičkēnos - 1953.14.XI Fārelē, Vācijā, apbed. Gēsthahtes kapos) - lauksaimnieks, literāts. Jāņa Endzeliņa brālis.

Dz. lauksaimnieka ģim. Beidzis Rubenes draudzes sk. un Valmieras apriņķa sk., bijis lauksaimniecības mācekļis Lenču muižā. 1896 nodib. Kauguru bezmaksas b-ku, 1898 - Kauguru lauksaimnieku b-bu, kas vēlāk kļuva par Baltijas lauksaimnieku b-bu ar daudzām blakus organizācijām. bijis tās pr-ks. Bijis laikr. "Valmieras Lauksaimnieks" (1903-05), "Valmierietis" (1929-40, arī līdzizdevējs) redaktors. 1. pas kara laikā vadījis latv. bēgļu izvietojumu Valmieras novadā. Bijis Kauguru pag. vecākā palīgs, tiesnesis, 2. Saeimas loc. Zemnieku frakcijā. Dib. Tālavas senatnes pētnieku b-bu, savācis līdzekļus izrakumiem novadā. 1944 izbraucis uz Vāciju. Tēvzemes balvas laureāts, apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni un Atzinības krustu. <http://literatura.lv/lv/person/Hermanis-Enzelins/873410>

⁴ Tā J. Endzeliņa uzvārdu un zinātņu grādu avota dokumentā “*Sabiedriski – kulturālās dzīves Kauguru pagastā 1896. – 1938. darbības pārskats*” pierakstījis pārskata autors, savukārt, Hermaņa Enzeliņa uzvārda rakstības izmaiņas norādītas Kauguru pagasta valdes sēžu protokolos 1867.g. – 1913. g., kur konkrēti atzīmēts, ka 1897. gadā Hermanis Endzeliņš sāk rakstīties „Enzeliņš”.

⁵ **Jānis Asars** (1877—1908) bija latviešu rakstnieks, revolucionārs, literatūrkritiķis un publicists. Dzimis 1877. gada 27. februārī Kauguru pagasta "Mičkēnu" māju kalpa ģimenē. Hermaņa Asara brālis. Mācījās Kauguru pagastskolā (1885-1888), E. Heines privātskolā Valmierā (1888-1891), Nikolaja ģimnāzijā Rīgā (1891-1896). 1892. gadā tika publicēti Asara pirmie literārie darbi, galvenokārt tulkojumi. Studēja Rīgas Politehniskā institūta Ķīmijas nodaļā (1896-1899, 1900-1902). Rakstu krājuma "Vārpas" līdzsastādītājs (1894-1895), laikraksta "Dienas Lapa" (1897) un žurnāla "Mājas Viesā Mēnešraksts" līdzstrādnieks (no 1901). No 1902. gada marta līdz maijam atradās apcietinājumā, izslēgts no institūta. Pilnībā nodevās literatūrkritikai. 1905. gada revolūcijas laikā aktīvi piedalījās sabiedriski politiskajos notikumos, darbojās Federatīvajā komitejā. Piedalījās Tautskolotāju kongresā 1905. gada novembrī, prasīja demokratizēt un padziļināt pamatizglītības apguvi. Sākoties revolūcijas

kap. no personas. Jautājumu vakaram iesniegti arī rakstiski jautājumi, starp citu jautāts, vai nebūtu prātīgi pagastā iekārtot dziedāšanas kori.



(Kauguru pagasta bibliotēka darbā. Foto A. Žigur Rīgā. No Kauguru pagasta bibliotēkas arhīva materiāliem)

- ▶ 1897. gada 14. decembrī jautājumu izskaidrošanas vakars ar noslēgumā saviesīgu vakaru pie pilnas bufetes un ragu mūzikas (Grīviņa kapela). Apmeklētāju skaits prāvs. Kā redzams, kaugurieši dejas un pilnu bufeti cienījuši jau labi sen.
- ▶ Bibliotēkas biedrības pirmā gada pārskatā teikts, ka uz 1897. gada 31. decembri tās krājumā ir 528 grāmatas 276 sējumos ar kopējo vērtību 253 rubļiem 13 kapeikām, tai skaitā dāvinātas grāmatas par 33 rubļiem 20 kapeikām. **Diemžēl šīs grāmatas neviens nebija lasījis, jo publiskai lasīšanai varēja izsniegt tikai tos izdevumus, kurus kā “derīgus” bija apstiprinājusi cenzūra. Iegādātās grāmatas kontrolēja no Rīgas mācītāja apgabala kuratora iecelta komisija, kura Kauguru bibliotēkas grāmatas vēl gada laikā nebija caurskatījusi. Bez šādas atzīmes grāmatas nedrīkstēja lasīšanai izdot. Kā redzams, lielus sarežģījumus radīja „derīgu un nederīgu” grāmatu kontrole.**
- ▶ Noslēdzot 1897. gadu biedrībā biedri 58 vīrieši un 1 sieviete.

apspiešanai, 1906. gadā devās uz Pēterpili, kur strādāja laikrakstos "Pēterburgas Atbalsis", "Pēterburgas Latvietis", "Progress", "Nēvas Viļņi" u. c. 1906. gada beigās devās bēgļu gaitās tālāk uz Somijas lielhercogisti, kur Helsinkos rediģēja žurnālu "Rīts" (1907) un publicēja grāmatu "Vispārīga pasaules rakstniecības vēsture" (I, 1907). Somijā Asars saslima un ārstējās nervu klīnikā, bet 1908. gada sākumā brālis viņu pārveda uz Rīgu un ievietoja Šēnfelda nervu klīnikā. Pēc žandarmērijas rīkojuma Asaru pārvietoja uz valsts psihiatrisko slimnīcu. Miris 1908. gada 31. jūlijā Rīgā, apbedīts Lielajos kapos, kur 1926. gadā atklāts piemineklis. Viņa vārdā nosaukta Jāņa Asara iela Rīgā, kā arī iela Liepājā, Jelgavā un Ainažos.
[https://lv.wikipedia.org/wiki/J%C4%81nis_Asars_\(rakstnieks\)](https://lv.wikipedia.org/wiki/J%C4%81nis_Asars_(rakstnieks))



(Foto no Valmieras muzeja arhīva. 1975. g. Valmieras novadpētniecības muzeja ekspedīcijā Kauguru ciemā, muzejnieki iegriežas *Druļos*: tur iemītnieki dzīvo no 1944. g. rudens. Par Kārli Vītoli pat nav dzirdējuši.... Muzejam atdod fotogrāfiju, kurā izdevās atpazīt Kauguru pagasta amatvīrus 1899. g.)

No kreisās 1. Mārcis Zirnis no Mieturiem, M. Junge – skolotājs, Pēteris Stirna no Beitas, P. Jaunzems, Krišjānis Stāks no Rūguma, J. Antēns no Vecantēna, 2. rindā: M. Rozīte no Lejasbriškām, K. Riekstiņš no Jēnes, Mārcis Stirna no Daudzieša, Miķelis Eliass no Svitkas, Hermanis Enzeliņš no Mičkēna, Ernsts Gorkšs – Jaunzemja pēcnācējs, P. Zaļkalns no Sluņķa, J. Bormanis no Aleksandra pusmuižiņas. Aizmugurē Pēteris Rengarts no Bāļa, Pēteris Endzeliņš no Bādiņa, J. Hincenbergs no Spāriņa, Mārtiņš Barons no Buņķa, J. Zalcmanis no Salasmīļa, P. Asaris no Druļiem, D. Sūbers no Jaunnodievja, J. Markovs no Vagaļa.

Priekšlikums apvienoties ar Zemkopības biedrību

- ▶ 1898. gada 26. februārī bibliotēkas pārzinis H. Endzeliņš sasauca pilnu biedru sapulci apspriest par bibliotēkas biedrības tālāku darbību. Protokolēts sekojoši: **“H. Endzeliņš lika sapulcējušamies biedriem priekšā, vai viņi neatrastu par vajadzību ierīkot Kauguru pagastā zemkopības biedrību, un šo biedrību savienot ar tagadējo bibliotēku, atdodot visas bibliotēkas grāmatas un inventāru zemkopības biedrībai. Bezmaksas bibliotēkai esot atvēlēts ļoti maz grāmatu turēt, lasītāji par brīvu grāmatas priekš lasīšanas dabūdami, sabojājot grāmatas un tādā vīzē bezmaksas bibliotēkai esot grūti pastāvēt.”** Sapulce nolēma uzdot bibliotēkas padomei gādāt par Zemkopības biedrības statūtu apstiprināšanu un noteikumu par bezmaksas bibliotēkas slēgšanu.

1898. g. – sākums Kauguru lauksaimniecības biedrībai

- ▶ Ar to pašu tiek likts pamats Kauguru (Baltijas) lauksaimnieku biedrībai, bet 19. novembrī 1898. gadā bezmaksas bibliotēkas biedrības pilnsapulce iznes šādu lēmumu: „Slēgt Kauguru pagasta bezmaksas bibliotēku, par ko paziņot Viņa Ekselencei Vidzemes gubernatora kungam. Visu Kauguru pagasta bezmaksas bibliotēkas biedrības mantību bez kāda izņēmuma atdāvināt apstiprinātai Kauguru pagasta Zemkopības biedrībai”.

- Zemkopības biedrībai pārejot uz Valmieru, pagasts paliek bez kādas organizācijas, līdz tiek nodibināta izglītības biedrība „Darbs”, bet arī tā aiziet uz pilsētu.

Vēstule Kauguru izglītības biedrībai „Darbs”

Sirsniņš palodies ka pārietūjat man „Zelta zīga” izrādes programmu, kas loti ziņīgi zelta burtēm un melniem krāsojumam pūskots.

„Darbs” nav tāpat, jo pilnūs un lielus izdevumus ne „reģijai”, ne mākslinieciskai inscenēšanai (jaunas dekorācijas). Tā ir īsta izglītības biedrība un tas ir īsts kultūras darbs, kurā nesīs augļus ne biedrībai vien, bet arī sabiedrībai. Latvija var būt lepna uz saviem lauksaimniekiem un saviem lauku strādniekiem un viņu darbiem.

Daba kāis sekmes un mīli sveicēni.

1913 gada septembris

Raiņis.

(Attēls no Valmieras muzeja arhīva materiāliem No 32525. Kopija Beverīnas novada Kauguru pagasta bibliotēkā)

Kauguru – Mūrmuižas bibliotēkas biedrība

- **1913. gadā rodas doma dibināt Kauguru – Mūrmuižas bibliotēkas biedrību.** 4. martā Alberts Markovs sasauca sapulci, kura izvēl statūtu parakstītājus: A. Markovu, R. Sukuru un J. Mērnieku, ievēl arī statūtu redakcijas komisiju no 12 locekļiem. 30. martā redakcijas komisija nolemj dibināt biedrību, pieturoties pie Krimuldas – Engelhardtes bibliotēkas biedrības statūtiem ar dažiem pārgrozījumiem. Statūti tiek norakstīti, parakstīti un nosūtīti statūtus gubernatoram apstiprināšanai, taču **vēl 1914. gada vasarā statūti nav reģistrēti**, jo vairākkārt tiek pieprasīta to pārrakstīšana.
- **Izceļas pasaules karš. Koris darbojas. 1914. gada 15. decembrī beidzot statūti tiek reģistrēti un biedrība ar to nodibināta, tikai kara dēļ nekāda darbība nenotiek.** Kultūras dzīve atjaunojas pēc kara. Tad atkal okupācijas laiks. Biedrības pārreģistrējamās. Statūti tulkojami vācu valodā. Arī Kauguru biedrība izdara visu vajadzīgo un lūdz atļauju 21. jūlijā noturēt biedru dibinātāju sapulci, lai ievēlētu biedrības priekšniecību un uzsāktu darbību.
- 1918. gadā, kad 21. jūlijā, kad tiek sasaukta biedru dibinātāju sapulce un sanākušie 35 biedri ievēl valdi, par valdes priekšnieku ievēl A. Markovu, par viņa biedru un arī bibliotekāru E. Damrozi, par kura biedru K. Jēkabsonu. Ievēl arī biedrības padomi 10 cilvēku sastāvā, revīzijas komisiju 3 cilvēku sastāvā un izrīkojumu komiteju no 17 locekļiem. 1918. gada 3. novembrī noris atklāšanas svētki, un biedrības turpmākās darbības pārskats liecina par ļoti rosīgu tās darbošanos.



(Foto: Bibliotēkas biedrība. No Mūrmuižas bibliotēkas-informācijas centra arhīva materiāliem)

- ▶ **1918. g.23. augustā Valmieras apriņķa policija “Kreishauptmann” apstiprina biedrības patstāvību.**
- ▶ 1918. gada 8. septembrī padome lemj par atklāšanas svētku sarīkošanu, uzaicinot kā režisoru Birutu Skujenieks⁶. Lemj par priekšvara un dekorāciju pagatavošanu. **Nolemj griezties pie Baltijas Lauksaimniecības biedrības ar prasību atdot Bibliotēkas biedrībai skapi un grāmatas. Nolemj pārbūvēt “Magaziņas” ieejas velvi** (Kauguru muižas magazīna, ko Kauguru pagasta kultūras un sabiedriskās dzīves norišu vajadzībām).



(Foto: Kauguru pagasta bijusī magazīna. No Kauguru pagasta bibliotēkas arhīva materiāliem)

⁶ **Biruta Skujeniece** (1888–1931) dzimusi dzejnieka Eduarda Skujenieka un teātra kritiķes, Ādolfa Alunāna māsas, Luīzes Skujenieces ģimenē. Aktrise un dzejniece. Ieguvusi labu izglītību, studējusi Maskavā un Berlīnē. Lielus panākumus guvusi uz Rīgas Jaunā teātra skatuves. Ar mērķi skatuves mākslā izkopt dziļo un dvēselisko, nodibinājusi "Intīmo teātri". Dzeju krājuma "Staru spārni pār dūmainu upurtrauku" (1925) autore. Periodikā publicējusi arī stāstus un rakstījusi par skatuves mākslas teorētiskajiem jautājumiem, daiļrunu un teātra darbiniekiem. Gājusi bojā vilciena katastrofā Jūrmalā.
<http://garamantas.lv/lv/person/872511/Biruta-Skujeniece>

- ▶ 1918. gada 15. septembrī padomes sēde lemj par atklāšanas svētku sarīkošanu, ko nolemj rīkot 20. oktobrī. Atklāšanas svētki tomēr tika sarīkoti 3. novembrī. Tad pat tiek nolemts uzsākt “Magaziņas” izbūves darbus. Līdzekļus pārbūvei dabūt aizņēmuma kārtā. Padome pieņem E. Brencēna⁷ priekšskara skici. Atklāšanas svētkos paredzēts teātris “Pret ziemeļiem” aktiera Zariņa režijā. Biruta Skujenieks nav atnākusi.
- ▶ 1918. gada oktobrī nopērk no Neimaņa klavieru veikala⁸ Rīgas klavierbūvētāja Tresselta⁹ flīģeli par 2050 ostmarkām. 1. decembrī vienojas pārņemt pirktās klavieres par biedrības īpašumu. Klavieru vērtība tagad norādīta 1400 ostmarkas.¹⁰
- ▶ 1918. gada 29. oktobrī “Magaziņa” izbūvēta
- ▶ 1918. gada 30. novembrī Lauksaimniecības biedrība atdod skapi ar tur iekšā esošajām grāmatām.
- ▶ Lielinieku laiks. Kora darbība notiek pie skalū uguns. Biedrības darbību jaunekļu iesaukšana karā traucē. Iesaukts tiek arī Kauguru pagasta 1897.- 1938. gadu kultūras dzīves apskata autors.¹¹
- ▶ Periodā no 1920. gada līdz 1939. gadam visu māksliniecisko pašdarbību kā skolā, tā Tautas namā (iepriekš minēts - “Magaziņa”), t. i. – pagastā vadījis skolotājs Dāvis Zaķis, kurš 1920. gada 10. novembrī pārorodas no kara un atsāk darbību skolā.
- ▶ Turpmākajos gados seko ļoti daudz teātra izrāžu, koru, izrīkojumu. Ar teātra izrādēm un citiem sarīkojumiem tiek sapelnīta nauda sabiedriskām un kultūras vajadzībām.
- ▶ **1921. gadā no biedrības izstājas Mūrmuižas pagasta darbinieki un dibina Latvijas Nacionālās Jaunatnes savienības Mūrmuižas nodaļu. No biedrības nosaukuma tiek svītrots Mūrmuižas vārds.**
- ▶ Uz **1922. gada 1. janvāri Kauguru bibliotēkas biedrībā ir 78 biedri** (50 biedri, 28 biedrenes), par priekšnieku ievēl Dāvi Zaķi.

⁷ **Eduards Brencēns** (1885.2.VII – 1929.17.IV) viens no latviešu profesionālās scenogrāfijas iedibinātājiem. Ap 1913. gadu Brencēns sācis gleznot dekorācijas provinces teātriem. Darinājis arī dekorācijas vairākiem inscenējumiem Nacionālajā teātrī un Nacionālajā operā (1920 – 26). Mācījies Štiglica Centrālās tehniskās zīmēšanas skolā (1902 – 09), ar pārtraukumu pēc pirmā mācību gada, kad strādājis par palīgskolotāju Madlienā, beidzis dekorāciju gleznošanas nodaļu, pēc tam divus gadus papildinājis stikla glezniecības nodaļā pie K. Brencēna.

Pirmā pasaules kara laikā cīnījies dažādās frontēs (1914 – 17), piedalījies arī Latvijas Brīvības cīņās (kaujās pie Slokas).

1918. – 19. gados mākslinieks aktīvi darbojies Valmieras kultūras dzīvē, strādājis par skolotāju (līdz 1921.g.), lasījis lekcijas par mākslu, organizējis izstādes, nodibinājis un vadījis mākslinieku un rakstnieku apvienību “Baltā vārna”.

1921. gadā Eduards Brencēns pārcēlies uz dzīvi Rīgā, strādājis par skolotāju pilsētas 38. pamatskolā.

Dzīves pēdējos gadus mākslinieks pavadījis Madonā un Cēsvainē. https://lv.wikipedia.org/wiki/Eduards_Brenc%C4%93ns

⁸ Arnolda Neimaņa klavieru veikals, kur jaunībā 1909–1913 strādājis un iztiku pelnījis Jānis Mediņš.

⁹ Jozefa Tresselta klavieru fabrika Rīgā.

¹⁰ 1916. gada aprīlī Vācijas impērijas okupētajā Kurzemē sāka lietot Oberosta naudu: ostrubļus un ostkapeikas. 1917. gada vasarā Krievijas Republikas pagaidu valdība izdeva Valsts Domes rubļus. Līdztekus tika lietotas arī Latvijas pilsētu izlaistās parādzīmes un aizņēmuma kuponi. 1918. gada aprīlī pēc Brestļitovskas miera līguma noslēgšanas Vācijas okupētajā Latvijā sāka lietot ostmarkas. No 1. augusta vācu ieņemtajās teritorijās rubļa vietā par vienīgo likumīgo maksāšanas līdzekli kļuva vācu ostmarka, kuru mainīja pret ostrubli pēc attiecības viens pret vienu. 1918. gada 11. decembrī Latvijas Republikas finanšu ministrs kā pagaidu maksāšanas līdzekli Latvijā oficiāli atzina trīs dažādas naudas vienības, kurām noteica oficiālo apmaiņas kursu: 0,8 ostrubļi (ostmarkas) = 1 Krievijas impērijas rublis = 1,25 Krievijas Valsts Domes rubļi.

¹¹ Sabiedriski – kulturālās dzīves Kauguru pagastā 1896. – 1938. gadu darbības pārskata autora iniciāļi ir V. A. Pilns vārds un uzvārds pagaidām nav atšifrēts. Ilgstoši tika domāts, ka autors ir Dāvis Zaķis, bet Dāvis Zaķis tekstā tiek minēts 3. personā un ar V. A. autors paraksta kādu savu paskaidrojumu.



(Foto: Kauguru bibliotēkas biedrības koris 1921.gada rudenī. Dirģināts Dāvis Zaķis. No Kauguru pagasta bibliotēkas arhīva materiāliem)

- ▶ 1922. gada 7. maijā nolemj griezties pie Kultūras fonda ar lūgumu pabalstīt grāmatu iegādi.
- ▶ 1923. gada 25. martā par biedrības priekšnieku atkārtoti ievēl Dāvi Zaķi, biedrs E. Damroze. Biedrība iestājas Centrālajā izglītības savienībā kā biedre – dibinātāja. Parakstīt statūtu projektu pilnvaro Dāvi Zaķi. Nolemj dibināt dārzkopības sekciju.
- ▶ 1923. gada 25. novembrī sasauca ārkārtēju biedru pilnsapulci statūtu grozīšanas un pārreģistrēšanas jautājumam. Nolemj no biedrības nosaukuma svītrot vārdu "Mūrmuižas". Ir vēl citi sīkāki grozījumi.
- ▶ 1923. gada 6. septembrī skolas padome nolemj griezties pie Kultūras Fonda ar lūgumu piešķirt Kauguru pagasta pamatskolai skolas bibliotēkas grāmatas.
- ▶ Turpmāk daudz biedru vakaru un skolas sarīkojumu ar teātra izrādēm, kora dziedājumiem, deklamācijām. Kauguru kultūras dzīve un skolas dzīve saplūdusi kopējā straumē. Izsmieļošāku norišu aprakstu var lasīt pielikumā.
- ▶ 1925. gada 4. janvārī skolas padome kopā ar Bibliotēkas biedrību sarīko bazāru, no kura skolas summas daļas tiek izmantots telpu balsināšanas izdevumiem Ls 184 un kapsētas remonta izdevumiem Ls 42. Atlikums paliek Ls 323,90.
- ▶ Bibliotēkai abonē: Jaunības tekas, Mazās jaunības tekas, Ritums, Domas, Latvju grāmata, Ilustrēts žurnāls Svāri, Kopdarbība. 1925. gada jūnijā saņem no Kultūras fonda 547 grāmatu sējumus. 9. jūnija ieraksts pauž, ka "Kultūras Fonds piešķir bibliotēku". Kas ar to domāts, nav atšifrēts.
- ▶ Bez tam Kultūras Fonds 1925. gadā piesūta arī žurnālus.

- ▶ 1925. gada 31. decembrī Bibliotēkas biedrības eglītes vakars ar dziesmām un deklamācijām. Turpmākajos ierakstos *Sabiedriski – kulturālās dzīves Kauguru pagastā darbības 1896. – 1938. gadu pārskatā* pieminēta koru darbība, teātra izrādes, skolas aktivitātes, Kauguru bibliotēkas biedrība konkrēti netiek atzīmēta, lai gan, spriežot pēc visa iepriekšminētā, visas kultūras un saimnieciskās dzīves aktivitātes ir cieši savijušās, neeksistē atrauti. Visu izrikojumu ierakstu beigās seko ieņemtās un izdotās naudas summas, kas uzrādītas sākumā rubļos, tad ostmarkās, vēlāk atkal rubļos, bet 1925. gada beigās jau latos.
- ▶ 1930. gadā Bibliotēkas biedrība noslēdza līgumu ar Kauguru pagasta valdi par bijušās muižas magazīnas ēkas nodošanu biedrības rīcībā ar izbūves tiesībām uz 25 gadiem. Jaunā biedrības nama būvei tomēr līdzekļu pašiem nepietika, un tika lūgta palīdzība Kultūras fondam.
- ▶ Lūgumrakstā tika uzskaitīts, ko biedrība laika posmā no 1918. līdz 1930. gadam Kauguru pagastā paveikusi. Tikuši sarīkoti šādi pasākumi: 38 teātra izrādes, 38 koncerti, 15 priekšlasījumi un 2 bazāri.
- ▶ Biedrības koris piedalījies Jaunatnes un VI vispārīgajos dziesmu svētkos Rīgā, kā arī piecās dziesmu dienās provincē. Uzmanība, gan mazākā mērā, tikusi pievērsta arī saimniecisko prasmju veicināšanai: — notikuši kursi mājturībā un augļu pārstrādāšanā. Sava galvenā mērķa — bibliotēkas pakalpojumam — biedrībā līdz 1930. gadam iegādātas vairāk nekā 1600 grāmatas.
- ▶ 1931. gadā gatavoja magazīnas pārbūves plānu, kurā, laikus pamanot nepilnības, izdarīja grozījumus, sagādāja arī materiālus. Kokus būves vajadzībām mežniecība ierādīja Kaugurvērī, un to nociršanu un atvešanu uz Kauguriem 18. un 19. martā bez maksas ar atsaucību veica biedrības biedri un uzaicinātie Kauguru pagasta iedzīvotāji. 1932. gada pavasarī būvtehniķa Gustava Lenana vadībā uzsāka biedrības nama būves darbus. 14. jūlijā, piedaloties apriņķa valdes priekšsēdētājam Jānim Ringmanim un citām amatpersonām, vienlaikus notika gan biedrības nama, gan Kauguru skolas pamatakmens likšanas svinības. Kā atzīmējis D. Zaķis, svinēšana ilgusi līdz nākamās dienas vakaram.



(Foto: Kauguru bibliotēkas biedrības būves gaita. Pamatakmens ielikšana. No Mūrmuižas bibliotēkas-informācijas centra arhīva materiāliem)



(Foto: Kauguru bibliotēkas biedrības būves gaita 1932. gadā. No Kauguru pagasta bibliotēkas arhīva materiāliem)

- Ar atsaucīgu vietējās jaunatnes brīvprātīgo darba atbalstu jau 14. augustā varēja rīkot zāles atklāšanas svētkus. Arī tie notika ar vērienu. Kā viesi bija ieradušies Rīgas Mūzikas un Dziedāšanas biedrības «Fortissimo» kora dziedātāji. Zaķis raksta: «Koncertu atklāj Kauguru koris ar šim gadījumam mums veltītu dziesmu «Balti ceļi, jaunas sirdis» – kā tekstu, tā arī mūziku veltījuši [Kārlis] Eliass¹² un [Arturs] Salaks¹³ Kauguru biedrībai. Dziedam apvienoti un atsevišķi.

¹² **Kārlis Eliass** (1899–1985) – dzejnieks. Dzimis Kauguru pagastā, mācījies tirdzniecības skolā Valmierā, Valkas komercskolā, kuras . kursu beidzis bēgļu laikā Irkutskā (1919). Vladivostokā pievienojies latviešu nacionālajai kustībai, iestājies Imantas pulkā (1920), kopā ar imantiešiem atgriezies Latvijā caur Japānu, Singapūru, Kolombo (Ceilonas salā), Adenu, Portsaidu, Gibraltāru, Plimutu un Dancigu, iespāidi vēlāk gūst izpaušmi viņa dzejā. Līdz 1921. gada pavasarim dienējis Latvijas armijas Latgales divīzijas štābā. Bijis Dailies teātra Mazā ansambļa dramaturgs, piedalījies biedrības "Zaļā vārņa" darbībā. Padomju sākumgados strādājis VAPP grāmatu apgāda redakcijā (1940–1941), pēc 2. pasaules kara - LPSR AP Prezidija "Ziņotāja" redakcijas loceklis, laikraksta "Latvijas Dzelzceļnieks" literārais līdzstrādnieks. Eliasa dzejoļi publicēti kopkrājumā "Pieci" (1926), krājumos "Madonnas pēdās" (1928) un "Pašu saulē" (1935), iznākusi arī izlase "Klusētāja prieks" (1998). Eliass rakstījis arī stāstus, daudz teātra kritiku, recenziju, aprakstu un literatūras apcerējumu. Padomju varas gados nav publicējies, vācu laikā periodikā ap 30 dzejoļu. Tulkojis no franču un angļu valodas. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni (1936). <http://literatura.lv/lv/person/Karlis-Eliass/872814>

¹³ **Artūrs Salaks** - komponists, mūzikas pedagogs un metodīķis, diriģents, koklētājs, kokļu meistars, tautasdziesmu vācējs un krājējs. Dzimis 1891. gada 20. aprīlī Liepnas pagasta Franciskopoles muižā. Komponists, mūzikas pedagogs un metodīķis, diriģents, koklētājs, kokļu meistars, tautasdziesmu vācējs un krājējs. Miris 1984. gada 31. oktobrī Valmierā. Apglabāts Rīgā, Jaunciema kapos.

Dzimis mežsarga Reiņa un šuvējas Annas Salaku ģimenē. Māte rītos dziedāja korāļus, viņas mācekles - tautasdziesmas un rotaļu melodijas. Tie zēna pirmie iespāidi mūzikā. Mazais Artūrs skolas gaitas sāk Mārkalnes pagastskolā, turpina Alūksnes draudzes skolā, 1913. gadā beidz Valmieras Skolotāju semināru. Skolotāja gaitas viņš uzsāk Valmieras draudzes skolā, neilgu laiku turpina Rīgā, pēc tam darbs latviešu bēgļu skolā Tartu, Igaunijā, un Jaroslavlā, Krievijā, tad atkal Valmierā. 1928. gadā Latvijas konservatorijā absolvējis profesora Jāzepa Vītola kompozīcijas klasi, paralēli mācībām strādājis Rīgas 4. ģimnāzijā (1920 - 1934). 1927. gadā Artūrs Salaks nodibina un sešus gadus vada kori Fortissimo, bet īpašu popularitāti trīsdesmito gadu beigās viņš iegūst ar kori Dziesmotā senatne, tam arī veltīta lielākā daļa komponista tautasdziesmu apdaru, kas sabalsotas, izmantojot īpatni latviskos balsu principus (teicēji, vilcēji, locītāji, sīkaliņas; kori apzīmēdams ar vārdu - pulks).

Iepazinis Jurjānu Andreja savāktos tautas mūzikas materiālus, Artūrs Salaks aņņēmīgi nolemj turpināt viņa darbu. Piecu vasaru ceļojumos pierakstīta 2161 folkloras vienība: 1611 melodijas, 529 dziesmu teksti, 21 rotaļa un deja, no šīs bagātības pats izveidojis vairāk nekā 200 apdaru.

- ▶ Programma sagatavota ļoti labi. Tautas – pārpilnība. Zālē trūkst vietu. Ar solo dziesmām piedalās Daila Zaķe, pie klavierēm P. Pētersons. Koncerts – ar laipniem Rīgas viesiem paliks ilgi mūsu dziedoņiem atmiņā. Jautrības pilns bija tējas galds, kopējs viesiem un mūsu dziedoņiem. Plkst. 1 naktī ar orķestra skaņām pavadām viesus, kuri divos automobiļos brauc atpakaļ uz Rīgu. (Spēlē 8. Daugavpils kājnieku pulka orķestris.)»
- ▶ 1932. gada 25. septembrī jaunajā namā notika pirmā teātra izrāde — biedrības pašu trupas uzvestā Raiņa luga «Krauklītis». Dekorācijas zīmēja kaugurieši, tobrīd Mākslas akadēmijas audzēkņi A. Niedra un J. Kalmīte¹⁴.
- ▶ Lai arī biedrības nams bija uzbūvēts, tomēr iekštelpu izbūve un apdare nebija pabeigta vēl 1937. gadā. 3. janvārī valdes sēdē caurskatīja biedrības nama būves izdevumus un konstatēja, ka nama izbūve līdz 1937. g. 1. janvārim pavisam izmaksājusi 10 303 latus un 32 santīmus.



(Foto: Biedrības nams 1936. gadā. No Kauguru pagasta bibliotēkas arhīva materiāliem)

Iedraudzējies ar Ernestu Brastiņu, Artūrs Salaks iepazīst Dievturu kustību, Valmierā nodibina dievturu draudzi Tālava.

Pēckara gados Artūrs Salaks Valmieras rajona kultūrā bija īpaša parādība, Valmieras ielās visbiežāk redzams tautas tērpā un ar kokli padusē. Mūža pēdējie gadi viņam rit vairākās jomās - Valmieras Drāmas teātrī, mūzikas un pedagoģiskajā skolā, arī rajona kultūras nama ansambļos, tos vadot, rakstot mūziku, koklējot, arī kokli pilnveidojot. Izrādei Pūt, vējiņi rakstītais mūzikas materiāls vēlāk pārtop operā Pūt, vējiņi.

Viņam bija 8 bērni no divām sievietēm un daudz mazbērnu. Vispazīstamākais ir Vilnis Salaks, kurš kļuva par komponistu – folkloristu un kokles speciālistu. Arī Uldis Salaks - koktēlnieks un leģionārs. Arī Ausma Dzintare - pianiste un komponista Raimonda Macata māte. Arī Ilga Jakoba - klavierspēles pedagogs.

http://www.beverinasnovads.lv/images/dazadi/novads_vesture/vesture/Arturs_Salaks_Kauguruvesture_novadnieks.pdf

¹⁴ **Jānis Kalmīte** (1907. 02. 03.-1996. 03. 07.) –gleznotājs, mākslai pievērsās vispirms Valmieras pilsētas skolā, mācoties pie gleznotāja Aleksandra Petrova. 1935.gadā beidza Latvijas Mākslas akadēmijā Ģederta Eliasa Figurālās glezniecības meistardarbnīcu ar diplomdarbu Āboliņa vešana. Strādāja par zīmēšanas skolotāju vairākās Rīgas ģimnāzijās un citās mācību iestādēs. Bija Mūksalas mākslinieku biedrības biedrs.1944.gadā Jānis Kalmīte kopā ar sievu Alīdu un sešus mēnešus veco meitu Gunu devās bēgļu gaitās, nonākot Vācijas dienvidos franču okupācijas zonā. 1950.gadā Kalmīte ar ģimeni ieceļoja Amerikā un apmetās uz dzīvi Minesotas pavalstī.

http://www.beverinasnovads.lv/images/dazadi/novads_vesture/vesture/Janis_Kalmite_Kauguruvesture_novadnieks.pdf

- No Kultūras fonda biedrība saņēmusi Ls 3500, bet Ls 5033.65 segusi no saviem uzkrātajiem līdzekļiem. Palikuši vēl nesamaksāti rēķini par Ls 1769.69. Savukārt atlikušie darbi — āra sienu apmešana, dzīvokļa izbūve jumta stāvā, kā arī logu un durvju krāsošana izmaksās vēl Ls 3000. Nepieciešamos līdzekļus valde cer iegūt, lūdzot no Latvijas Zemnieku Kredītbankas aizdevumu Ls 1500, bet no Kultūras fonda pabalstu Ls 1000. Atlikušo summu kaugurieši plāno segt no saviem līdzekļiem — sarīkojumu ieņēmumu atlikuma. Aizdevumu biedrība, kā atzīmēts Kauguru skolā saglabātajos arhīva materiālos, paredzējusi nodrošināt ar savu īpašumu. (Šeit nav īsti skaidrs, kas ar šo «īpašumu» domāts — bijušo magazīnu, kā minēts iepriekš, Kauguru pagasta valde biedrībai nodeva nevis īpašumā, bet lietošanā uz 25 gadiem. Iespējams, Bibliotēkas biedrība aizdevumu plānoja nodrošināt ar vēl nepabeigto jaunbūvi...)

Apvienotas biedrības.

Kauguru bibliotēkas b-ba nolēmusi apvienoties ar jauno lauksaimnieku b-bu. Kā lielākais Kauguru bibliotēkas b-bas darbs līdz šim bija magazīnas klēts pārbūve par biedrības namu. Lielā darba pilnīgai pabeigšanai vēl vajadzēja ap 3000 ls. B-bām apvienojoties, līdzekļus b-bas nama pabeigšanai atlāvēusi Latvijas kredīta banka. —a.

(Jaunākās ziņas. Nr. 183. (17.08.1937))

Jaunas celtnes laukos.

Kauguru pagasta bibliotēkas biedrība pirms dažiem gadiem uzsāka biedrības nama būvi, bet līdzekļu trūkuma dēļ būvi nevarēja pilnīgi veikt. Tagad biedrība pievienojusies Kauguru lauksaimniecības biedrībai, līdz ar ko pēdējā uzņēmusies nama būves turpināšanu. Iztrūkstošos līdzekļus atvēlējusi Latvijas zemnieku kredītbanka, nosakot 10 gadu ilgu atmaksu. Tas dos iespēju nama būvi pabeigt visā drīzumā. — Jaunu pamatskolas ēku cel Rudbāržos. Tās būvi veiks šoruden. Jaunu skolas namu būvē arī Alsungā, kur skolnieku skaits ir kļuvis ļoti liels. Bez tam Alsungas luterāņu draudze drīzumā uzsāks sava dievnama būvi. Līdz šim alsungiešiem vajadzēja staigāt tālo ceļu uz Ēdoli. K.

(Latvijas Kareivis. Nr. 199; 04.09.1937)

Kultūras fondam.

Kauguru Bibliotēkas biedrība savā īsā pastāvēšanas laikā, krājot latu pie lata, ir uzbūvējusi savu biedrības namu. Nams uzcelts ar biedrības līdzekļiem, pieskaitot Kultūras fonda pabalstu Ls. 2500.-. Pilnīgi izbūvēta zāle ar skatuvi, bet pārējās telpas ir ieplankotas, ielikti logi, durvis, grīdas un iemūrētas krāsnis – trūkst tikai apmetuma kā iekšas, tā āra sienām. Minēto darbu veikšanai biedrībai trūkst līdzekļu, jo ar izrikojumu atlikumiem jāsedz neizmaksātās darba algas. Lai šie ieņēmumi neapsīktu arī ziemā, steidzami būtu jāizdara ēkas un telpu apmešana, jo iestājoties aukstam laikam, blakustelpas, izņemot zāli, nav iespējams uzturēt siltas. Tāpat ēka, stāvot ilgāku laiku bez apmetuma, var sākt trūdēt.

Pie biedrības pastāv plašs koris un teātra trupa. Koris sniedzis daudz plašu vērtīgu garīgu un laicīgu koncertu, ne tikai savās mājās, bet arī tuvākā un tālākā apkārtnē, neizslēdzot pat pilsētas, kā Valmieru un Salacgrīvu, piedalījies visos tuvākos novadu un vispārīgos dziesmu svētkos Rīgā. Biedrības teātra trupa devusi daudzas plašas izrādes, izrādot latviešu autoru oriģināldarbus. Tāpat biedrība sarīkojusi daudzus literāriska un saimnieciska rakstura priekšlasījumus.

Ar saviem koncertiem un teātra izrādēm biedrība guvusi sabiedrības nedalītu piekrišanu vietējā pagastā un tālākā apkārtnē. Tāpat bez ierunām, labprātīgi biedrība ir gājusi, ar savu kori, teātra trupu un telpām, pretīm citām pagasta kulturēlām b-bām un organizācijām. Minēto apstākļu dēļ biedrība bauda sabiedrības uzticību, ko pierāda arī tas, ka visi darbi, kā materiālu savešana būvei, zemes darbi, apkārtnes izdaiļošana un pat sienu ieplankošana un grīdu ielikšana, kas neprasa kvalificētu darba spēku, ir ar biedrības biedru un visas pagasta sabiedrības labprātīgām klaušām.

(Kauguru Bibliotēkas biedrības arhīva materiāli. Valmieras muzeja fonds Nr. 32525. Kopija Kauguru pagasta bibliotēkā)

- Tomēr šķiet, ka iesniegtie lūgumi nav apmierināti un biedrība, kas nespēja samaksāt rēķinus, 1939. gadā tiek likvidēta, bet tās inventāru atkal pārņem Kauguru lauksaimnieku biedrība.

Avotu un literatūras saraksts

1. Kauguru pagasta valdes sēžu protokoli 1867. g. – 1913. g. Atrodas Valmieras muzeja fondā Nr. 32525, kopijas Kauguru skolā.
2. Kauguru bibliotēkas biedrības darba pārskats par 1924. gadu; 1937. gada 3. janvāra Kauguru bibliotēkas biedrības valdes sēdes protokols; Kauguru bibl. b-bas iesniegums pagasta valdei (melnraksts), kurā aplūkota b-bas darbība no 1913. gada līdz pat 1930. gadam un tiek izteikts priekšlikums par sadarbību ar Mūrmuižas Jaunatnes savienību; Raiņa 1913. gada septembrī rakstīta zīmīte Kauguru izglītības biedrībai “Darbs”, Kauguru bibl. B-bas darbības apskats 1927. – 1937. g.; Vēstule Kultūras fondam ar lūgumu piešķirt naudu biedrības nama izbūves turpinājumam; Kauguru bibliotēkas biedrības nama būves aprēķins uz 1934. gada 8. aprīli. . – Kauguru bibliotēkas biedrības arhīva materiāli. Atrodas Valmieras muzeja fondā Nr. 32525, kopijas Kauguru skolā, Mūrmuižas BIC, Kauguru pagasta bibliotēkā.
3. Sabiedriski – kulturālās dzīves Kauguru pagastā 1896. – 1938. gadu darbības pārskats. Atrodas Kauguru skolā, Mūrmuižas BIC, Kauguru pagasta bibliotēkā.
4. Valters Grīviņš. Kauguru bibliotēkas biedrībai – 115. Beverīnas ziņotājs. 2012. g., Nr.1. 17. lpp. vai internetā <http://news.lv/Liesma/2012/03/21/kauguru-bibliotekas-biedribai-115-gadu> (skatīts 2020. gada 23. jūlijā)